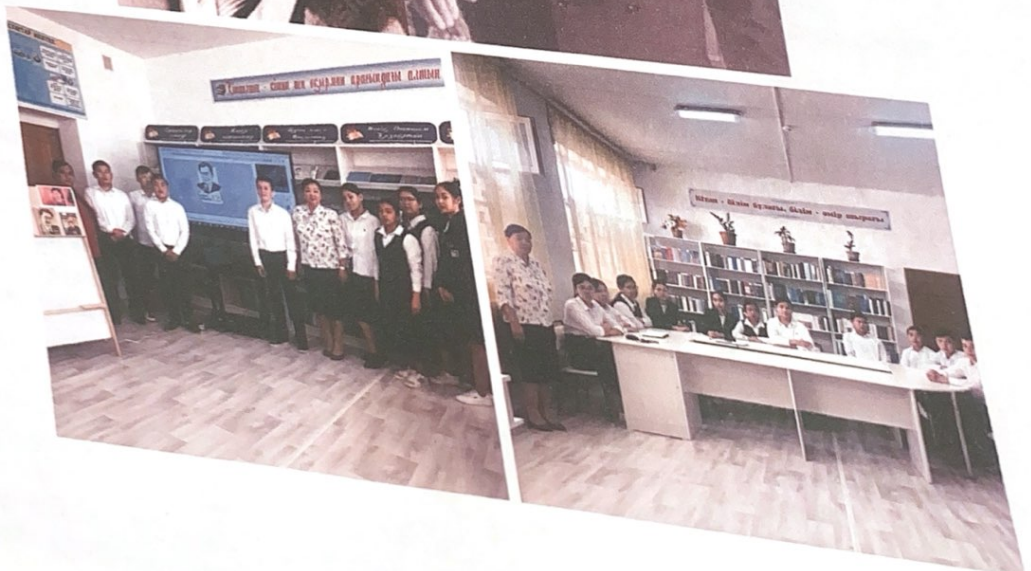

«Тобанияз атындағы жалпы білім беретін мектеп» КММ

«Оқуға құштар мектеп» жобасы аясында 2023-2024 оқу жылындағы мектеп кітапханасында өткізілген іс-шараға ақпарат.

Тақырыбы: «Қ.Сәтбаевтың туғанына 125 жыл» тақырыбында кітапханалық сабақ өткізілді.

Кітапханалық сабақ:	«Қ.Сәтбаевтың туғанына 125 жыл»
Күні:	11.04.2024 жыл
Кітапханашы :	Тенелбаева Н.
Сынып :	5-6 сынып оқушылары
Өткізілетін орны:	Мектеп кітапханасы
Сабақтың мақсаты:	Қ.Сәтбаевтың өмірбаянымен таныстыру, білімі, ғылыми еңбектері, қоғамдық жұмысы туралы мәлімет беру, адамгершілік қасиеттерге ие жан-жақты дамыған жеке тұлғаны тәриелеу.
Ресімдеу:	Слайд, презентация
Музыкалық және бейне көркемдеу:	Интерактивті тақта, слайд
Үлестірмелі материалдар:	Қ.Сәтбаев туралы суреттер
Дайындыққа арналған әдебиет	Интернет материалдары
Мәліметтер әлеуметтік желіге жарияланды.	

Өмірбаяны

Балалық шағы және білім алуы

Қаныш Имантайұлы 1899 жылдың 12 сәуірінде қазіргі Павлодар облысының Баянауыл ауданында (бұрынғы Семей губерниясының Павлодар уезіндегі Ақкелін болысы) Имантай бидің отбасында дүниеге келді. Нәрестеге - Ғабдул-Ғани деген есім берілді. Үлкен ұлы Ғабдул-Ғазизді еркелетіп Бөкеш деген сияқты, Ғабдул-Ғаниын да анасы Әлима "Ғаниым, Ғанышым" деп атаған. Бала облыстық мектепке барғанда журналға есімі Қаныш болып жазылып кеткен. Арғын тайпасы Сүйіндік руы Қаржас бөлімінен шыққан^{[2][3]}.

Сауатын ауыл молдасынан ашқан болашақ ғалым, кейін Шорман ауылында орналасқан мектепке қатынай бастайды. Төрт жылдық бағдарламаны үш жылда аяқтайды.

1911 жылдан бастап Павлодардағы 2-сыныпты орыс-қазақ училищесіне аттанады. Аталған білім ордасын мерзімінен бір жыл бұрын бітіріп шығады.

Одан кейін оның өмірінде немере ағасы, орыс филологиясының оқытушысы А.З. Сәтбаев (1937 жылы ол атылады) басқарған Семей мұғалімдер семинариясындағы кезең басталады. Семей қаласында Қаныш Сәтбаев Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатовпен, демократ ақын Сұлтанмахмұт Торайғыровпен кездескен, ал Мұхтар Әуезов және Әлкей Марғұланмен бірге оқыған. Семинарияда атақты ағайынды-өлкетанушы Белослюдовтар, ерлі-зайыпты ағартушылар – Назипа және Нұрғали Құлжановтар сабақ берді.

1914 жылы Семей мұғалімдер семинариясына түсіп, оны төрт жылда аяқтап, бастауыш мектептерге орыс тілінен сабақ беруге құқық беретін куәлікке ие болады.

1918 жылдың күзінде Земство басқармасының қаржысымен Алаш қалашағында ашылған, ауылдық қазақ мектептері үшін мұғалім болудан еңбек жолын бастайды. Курс бастығы - Троицк медресесін тәмамдаған Мәннан Тұрғанбаев, оқу ісінің меңгерушісі Павлодарда және Семейде өзімен сыныптас - Жүсіпбек Аймауытов.

1919 жылы қатты ауырып, ауруханаға түседі. Ауруханада емдеген дәрігер С.Н.Разумовский науқасқа бұдан былай Семейде қалуға болмайтындығын айтты. Жас талаптың денсаулығы сыр бергендіктен, диплом алу үшін емтиханды мерзімінен бұрын тапсырады.

1920-1921 жылдары Сәтбаев туған өлкесіне оралып, асқынған туберкулез дертінен қымыз ішіп емделеді. Осы кездерде ол Шәрипа Омаровға үйленіп, ол некеден Ханиса атты қызды болады. Болашақта Ханиса Қанышқызы медицина ғылымдарының докторы, С.Н. Асфандияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеттің құрметті профессоры, Қазақ ССР ғылымға еңбек сіңірген қайраткері.

Томск технология институтының математика факультетіне оқуға дайындала бастайды. Оқуға түсу үшін математика мен ағылшын тілінен емтихан тапсыруы керек болатын. Осы мақсатта Томск университетінің математика факультетін бітірген Семейде еңбек ететін Фарифолла Нығметулиннен қыс бойы математика пәні бойынша қосымша сабақ алады. 1921 жылы Сібір технологиялық институтының студенті, кейін тұңғыш қазақ математика профессоры Әлімхан Ермековтің арқасында жас Қаныш томскілік геология

Қаныш Имантайұлы Сәтбаев, шын есімі – **Ғабдулғани**¹¹ (12 сәуір 1899 жылы, Баянауыл ауданы, Павлодар облысы – 31 қаңтар, 1964 жылы, Мәскеу) — геолог-ғалым, минерология ғылымдарының докторы, профессор, академик.

Қаныш Имантайұлы Сәтбаев – Қазақ КСР Ғылым Академиясын ұйымдастырушы және оның тұңғыш президенті, Қазақ КСР Ғылым Академиясының академигі, Кеңес Одағы мен Қазақстанның металлогения мектебінің негізін қалаушы, қазақтың тұңғыш академигі. Ол Қазақстандағы ғылыми және техникалық дамудың көшбасшысы болды. Қазақтан шыққан тұңғыш ғылым докторы, Шығыс елдерінің ғалымдары арасында ғылым мен техника саласындағы КСРО алғашқы академигі, КСРО Мемлекеттік сыйлығының және Қазақстандағы Ленин сыйлығының бірінші иегері болды.

Жезқазған-Ұлытау ауданының жер қойнауын барлауы үшін Ленин орденімен марапатталды (1940). 1942 жылы геология-минералогия ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алды. «Жезқазған ауданының кен орындары» еңбегі үшін екінші дәрежелі Сталин сыйлығына ие болды (1942). КСРО Ғылым Академиясының корреспондент мүшесі (1943). «Қазақ КСР ғылымына еңбегі сіңген қайраткер» (1943). Тыл ресурстарын жұмылдыруға қосқан үлесі үшін екінші Ленин ордені мен II дәрежелі Отан соғысы орденімен марапатталды (1945). Қазақстан ҒА тың және тыңайған жерлерді игеруге қосқан үлесі үшін үшінші Ленин орденін алды (1957). Орталық Қазақстанның кешенді металлогеникалық болжамдық карталарын әзірлеуі үшін Ленин сыйлығын жеңіп алды (1958). Қазақстанның геологиялық ғылымын дамытуға және пайдалы қазбаларды зерттеуге сіңірген еңбегі үшін төртінші Ленин орденімен марапатталды (1963).

1924 жылы 25 жасында ғалым қазақ орта мектептерінің оқушылары үшін араб графикасында «Алгебра» оқулығын дайындады, бұл кітап математикалық білім берудің негізін қалады.

Оның есімі бүгінде ғылыми институттарда, университеттерде және көшелерде мәңгілікке қалдырылған.

Қаныш Сәтбаевтың туған күні 12 сәуір Қазақстанда Ғылым қызметкерлерінің күні ретінде бекітілді.

Академик Қаныш Сәтбаев жолы

- 1921 жылдың басында Қаныш Сәтбаевтың тағдыры бір кездесуден кейін күрт өзгереді. Ол асқынған туберкулезден қиналып, қымызбен емделген-ді. Осы кезеңде Баянауылға емделуге кеңес геологы Михаил Усов келеді. 22 жастағы жігіт геология туралы әңгімелерге қызығып, 1921 жылғы халық сотындағы қызметін тастап, Томскідегі техникалық институтқа түседі.
- 1922 жылдың басында дерті Сәтбаевтың жолына тағы да тосқауыл болады да, жас өрен ауылына қайта оралады. Бірақ Қаныш оқуын тоқтатқысы келмей, үйінде университет курсынан өтемін деп шешеді. Бұған Баянауылға жиі келетін Усов көмектеседі. Сәтбаев жарты жылдан кейін университетке оралып, 1929 жылғы оны сәтті аяқтайды.

**Қаныш Имантайұлы Сәтбаев
(1899-1964)**

Қаныш Сатбаев

**Еңбек етпесең,
жиған білімің, қадеге
жарамай жатқан
минерал секілді.
Оның ішін аршып,
асыл кенін жарқырату
үшін еңбек керек, қол
мен ой қимылы қажет.**

«Тобанияз атындағы жалпы білім беретін мектеп» КММ

«Оқуға құштар мектеп» жобасы аясында 2023-2024 оқу жылындағы мектеп кітапханасында өткізілген іс-шараға ақпарат.

Тақырыбы: «12-сәуір Ғарышкерлер күні»

Кітап көрмесі:	«12-сәуір Ғарышкерлер күні»
Күні:	12.04.2024 жыл
Кітапханашы :	Тенелбаева Н.
Сынып :	7-8 сынып оқушылары
Өткізілетін орны:	Мектеп кітапханасы
Көрменің мақсаты:	Ғарыш әлеміне деген қызығушылығын қалыптастырып, ғарышкерлерге деген құрмет сезімін арттыру.
Ресімдеу:	Слайд, презентация
Үлестірмелі материалдар:	Ғарышкерлердің суреттері, плакаттар мен суреттер
Дайындыққа арналған әдебиет	Интернет материалдары

